

Euskal Unibertsitatea helburu

UEUren 25. ekitaldietako historia unibertsitate berria sortzeko xede argiak markatu du mugaren bi aldeetan

Luis Fernandez / Donostia

1973-KO UDAN, bi dozena irakasle eta 80 bat ikasle izan ziren Maurice Ravel lizeoko jardunaldietan. Hura gogoratzeko ospakizuna gaur bertan egingo du UEUK Donibane-Lohizunen bertan, Ravel musikariaren izen bera daraman auditoriumean oraingoan.

Idea Karlos Santamariarena izan omen zen. 1970etik aurrera Baionan Euskal Kulturaren Askea egiten zuten udan, eta ekitaldi hark gero eta garrantzi handiagoa zuela ikusita, beste urrats bat egin beharra zegoen. Eredu bat ikusi zuten: katalanek Ipar Katalunian (Frantziako Estatuko Rosello eskualdean) antolatutako Universitat de Estiu delakoa han zegoen, eta hemen ere Udako Euskal Unibertsitatea sortu beharra zegoen.

Kultur Astearen antolatzaile nagusiek, Jean Haritzelhar eta Piarres Xarritonek, ideia berria lantzeari ekin zioten. Haritzelharrek laguntza eta babes ofiziala bideratu zuen, eta antolakuntza Manex Goihenetxeren eskutik utzi zuten. Azkenik, Donibane-Lohizunen izan zen topaketa, 1973ko abuztuaren 28tik irailaren 8ra.

Lehen irakasleak • Lehen ekitaldi hartan ez zegoen bereizketarik. Ikasle guztiak (80 bat) saio guztietara joan ziren eta, hortaz, gehiago izan zen mintzaldi sorta bat. Hala ere, ez zen sakontasunik eta seriotasunik falta. Irakasle izan zirenen zerrenda nahikoa da ikusteko euskal kultur-gintzarentzat pisu handiko hitzordua izan zela UEUren jaiotza. Han izan ziren, bada, honako hauek: Luis Villasante, Jose Luis Alvarez Enparantza Txillardegik, Xan Irigarai, Jose Ramon Etxebarria, Jose Luis Lizundia, Joseba Intxausti, Anjel Lertxundi, Ibon Sarasola, Gixan Bidart, Jose Mari Satrustegi, Joxe Mari Larraamendi, Juan San Martin, Patxi Altuna, Joxe Azurmendi, Roman Garate, Jean Louis Davant eta Paulo Agirrebaltzategi; eta, geroztik zendutakoak, Joxe Migel Barandiaran, Klaudio Harluxet, Koldo Mitxelena, Alfonso Irigoien, Telesforo Monzon eta Piarres Narbaiza.

Hurrengo urtean ere antzeko egitura izan zuten jardunaldiek, baina 1975ean Lapurdiko kostaldetik apur bat barrurago egin zuen salto UEUK. Uztaritzeko Landagoien etxean izan ziren jardunaldiak bi urtetan, eta haietako lehenean onartu zuen Unibertsitateak bere lehen egitasmo deklarazioa. «Euskal Unibertsitate nazionala, herritarra eta euskalduna sortzeko beharra» aldarrikatu zen Uztaritzeko agirian.

Bi urteren buruan, berriro salto egin zuen UEUK, Hegoalde-ra kasu honetan, eta Iruñean kokatu zen 1977an. Ordura ar-

Donibane-Lohizunen jaio zen Udako Euskal Unibertsitatea duela 24 urte. Aurtengo ekitaldia, beraz, 25.a izango da, eta, hortaz, aurtun tokatzen da zilarrezko ezteiak ospatzea, urteetan kontu biribila irteten ez den arren. Norabide honetan bere helburuari tinko eusten dio UEUK: Euskal Unibertsitatea sortzeari. Euskal Herri osoa hartuko duen eta euskara lan eta komunikazio tresna nagusia izango duen unibertsitate «euskaldun, nazionala eta herritarra».

1973ko lehen ekitaldiko irudiak aurkitzea zaila da egun. Honetan, besteak beste Edurne Alegria egungo UEUKo Iparraldeko arduraduna ageri da, Andolin Eguzkitza eta Jose Mari Zeberio ezker-eskuin dituela. Ezkerretan, 1975-76 urteetako Uztaritzeko egoitza.

Larraonako giroa Iruñeko lehen ekitaldian, 1977an: Txillardegik entzuten, edontzia eskuetan.

Ravel auditoriumean hitzordua

GAUR goizean ospatuko da urteurrena ofizialki Donibane-Lohizunen (Lapuri), Maurice Ravel auditoriumean. Duela 25 urte hiri berean Udako Euskal Unibertsitatea sortu zutenei gorazara izango da ekitaldiaren funtsa, goizeko 11:00etan.

Agintarien agurraren ostean, Mikel Aizpuru UEUKo zuzendaria egingo die harrera gonbidatuei, eta ondoren oroigarri bana emango zaie UEUren lau bultzatzaile nagusiei: Jean Haritzelhar, Piarres Xarriton, Manex Goihenetxe eta Karlos Santamaria. Azken hori ez da han izango bere osasun egoeragatik, baina gainerakoak han izango dira. Bultzatzaileez gain, lehen aldiz hartan irakasle izan ziren bi dozena lagunek ere izango dute aipamena; zendutakoek ere bai.

Ondoren, kantarien emanaldi bat izango da eta UEUK prestatu duen erakusketa mugikorra inauguratuko da. Hamabi panel prestatu dituzte testu eta argazkiekin UEUren «istorioak eta historia» bilduz. Erakusketa hori herriz herri ibiliko da gero. Adibidez, ekainean unibertsitateetako kanpus batzuetan egongo da ikusgai uda ikastaroetarako matrikula kanpainaren barruan.

Iruñera salto egin zuen UEUK 1977an, eta, horrekin batera, eduki akademikoetan sakondu zen eta Larraonako egoitzan giro eta kokapen egokia aurkitu zuen.

Euskal Unibertsitatea horrela definitu zuten iazko I. Kongresuan: «Euskal Herria osoa hartuko duen eta euskara lan eta komunikazio tresna nagusitzat edukiko duen unibertsitatea».

teko arduradunak, Manex Goihenetxek, utzi egin zuen zuzendaritza eta Martin Orbek hartu zuen lekukoa. Geroztik, Balere Bakaikoa, Inaki Irazabalbeitia, Kepa Altonaga eta Mikel Aizpuru izan dira zuzendari edo «buruzagiak», UEUKo hizkeran sasoi batean esaten zen bezala.

Euskal barrutiaren erreibindikazioa • Franco hil ondorengo lehen urteak garrantzitsuak izan ziren. Unibertsitateko egiturak aldatzekotan ziren Hego Euskal Herrian eta, hortaz, UEUren proiektuak sortu behar zen panorama berrian zer-nolako kokapena izan zezakeen ikusteko zegoen.

Francoren azken urteetan, Bilbon bazegoen unibertsitate bat, baina Bizkaia hartzen zuen soilik. Donostiako unibertsitate eskola eta ikasketak Valladolideko Unibertsitatearen adarrak besterik ez ziren. Egoera hori aldatu behar zela argi zegoen. UEUK argi zuen gauza bat izan zitekeela berantolaketa geografiko bat eta beste bat euskaraz funtzionatu behar zuena. Hala ere, ideia biek elkarren etsai ez zutela izan behar azpimarratzen zen 1976-1977 urteetan, eta agiri bat ere plazaratu zuen UEUK 1977an: «Euskal Unibertsitatearen aldeko burrukan lehen eta derrigorrezko urrats bezala zerauk kontsideratzen ditu UEUK: unibertsitate barruti bakarra

eta Euskal Herriko Unibertsitatea».

Baina EHU ez zen jaio Euskal Herri osoko barrutiarekin, ezta Hegoaldekoarekin ere. Nafarroa kanpoan geratu zen, eta herrialde horrek ez du unibertsitate publikorik izan 1994. urtera arte. Ipar Euskal Herria Paueko Unibertsitate erabat erdaldunaren barrutian dago, bestalde, gaur egun ere.

Larraonako erreferentzia • Euskal Barrutiaren aldeko 1977ko deialdi ez zuen emaitzarik izan, baina UEU sendotu egin zen, aldi berean, urte horietan. Iruñean kokatu zenetik UEUK ikastaroa antolatu ziren jardunaldiak. Eduki akademikoetan asko sakondu zen, eta Larraonako egoitzak ingurune perfektua eskaini zion UEUKi. Ikasleek hantxe bertan zuten ostatu, ikastetxea gaueko ekitaldiekin hornitzen hasi zen, eta ikastorduetako kanpoko giro beroa sortu zen. UEUren marka izan da Larraonako giroa harrezkero, eta euskal kultur-gintzaren urteroko hitzordua da uztail amaierakoa Iruñean.

Era berean, liburuak argitaratzeari ekin zitzaion 1977an. Liburugintza, euskarazko ikas-materialak hain urriak ziren garaian, oso urrats garrantzitsua zen. Ia berrehun liburu argitaratu ditu UEUK geroztik. Produktzio handiena izan duten sailak